

Nr 10

Utlåtande i anledning av väckt motion angående statsbidrag till den organiserade barntandvården.

I en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 208, vilken behandlats av andra lagutskottet, har herrar *Carlsson* i Huskvarna och *Nilsson* i Lönsboda hemställt, "att riksdagen måtte besluta att statsbidrag till den organiserade (avgiftsfria) barntandvården skall utsträckas att omfatta tandvård som meddelas t. o. m. det kalenderår varunder barnet fyller 16 år".

Motionen innehåller därjämte vissa yrkanden om ändring av 14 § sjukförsäkringslagen och av reglerna angående kostnadsfria eller prisnedsatta läkemedel. Dessa yrkanden beräknar utskottet att behandla i samband med den väntade propositionen med förslag till lag om allmän försäkring, m. m.

Beträffande de skäl motionärerna åberopat till stöd för sin hemställan får utskottet, i den mån redogörelse därför inte lämnas i det följande, hänvisa till motionen.

Gällande bestämmelser

Enligt *kungörelse den 26 maj 1961 angående statsbidrag till folktandvård* skall folktandvården omfatta bl. a. i regel en gång årligen återkommande tandvård av den omfattning som medicinalstyrelsen bestämmer (systematisk behandling) av barn från och med det år de fyller sex år — eller under vissa omständigheter tre år — intill utgången av det kalenderår, då barnet fyller femton år (organiserad barntandvård). Sådan tandvård utgår utan kostnad för den vård sökande men mot årlig avgift av primärkommunen och med rätt för huvudmannen att uppbära statsbidrag. När särskilda skäl föreligger kan medicinalstyrelsen medgiva att vård sökande från och med det kalenderår under vilket han fyller sexton år till och med utgången av det kalenderår han fyller nitton år skall inom folktandvården behandlas med förtursrätt. Sådana vård sökande äger också vid systematisk behandling åtnjuta nedsättning med 25 procent å de enligt folktandvårdstaxan utgående avgifterna. Statsbidrag utgår till landsting, förutom till utrustning med vissa belopp, för varje barn som erhåller systematisk behandling med sexton kronor för varje år behandling meddelats till och med det kalenderår under vilket barnet fyller femton år. Till stad som ej tillhör landstingskommun utgår motsvarande statsbidrag med åtta kronor per barn och år.

Historik

Även enligt 1950 års kungörelse angående statsbidrag till folktandvård omfattade den avgiftsfria barntandvården, för vilken statsbidrag utgick, endast barn upp till det år, under vilket de fyllde femton år.

I sitt år 1959 avgivna betänkande Folktandvården föreslog 1957 års folktandvårdssakkunniga, ehuru med stor tvekan, att den organiserade barntandvården skulle utsträckas till att i princip omfatta jämväl 16-åringarna. Ställningstagandet motiverades huvudsakligen med att barntandvården var nära anknuten till skolgången och att genom enhetsskolans successiva genomförande det stora flertalet ungdomar kom att tillbringa åtminstone en del av sitt sextonde år i skolan.

I statsverkspropositionen till 1961 års riksdag fann föredragande departementschefen i och för sig starka skäl tala för den av de sakkunniga föreslagna utökningen av den avgiftsfria barntandvården. Med hänsyn till att tandvården för dåvarande barngrupper på många håll inte var fullständigt utbyggd och då behovet av tandläkare icke torde kunna tillgodoses ännu på lång tid ansåg han sig icke kunna tillstyrka förslaget. I motioner hemställdes emellertid att riksdagen måtte besluta i enlighet med de sakkunnigas förslag.

Statsutskottet, som behandlade förevarande spörsmål i sitt utlåtande nr 11, anförde:

Även om i och för sig starka skäl anförts av de sakkunniga för en sådan utvidgning av barntandvården vill emellertid utskottet i likhet med departementschefen inte tillstyrka detta så länge tandvården för nuvarande barngrupper på många håll inte är fullständigt utbyggd och då behovet av tandläkare icke beräknas kunna tillgodoses ännu på lång tid. Utskottet, som vidare vill erinra om att frågan om en avlösning av statsbidragen till folktandvården är föremål för övervägande inom kroppssjukvårdens statsbidragsutredning, avstyrker därför förevarande motioner.

Riksdagen fattade beslut i enlighet med statsutskottets hemställan.

Motionen

Motionärerna anknyter till föregående års riksdagsbeslut och anför bl. a.:

För vår del finner vi det olyckligt att tandvårdssakkunnigas förslag i detta avseende inte blivit genomfört. Som de sakkunniga påpekat och som Kungl. Maj:t genom sitt ställningstagande också vitsordat, finns inom vissa tandvårdsdistrikt de erforderliga resurserna för en vidgad förtursrätt. Det är också rimligt att förutsätta att antalet sådana distrikt kommer att öka i och med genomförandet av de av 1961 års riksdag beslutade rekryteringsfrämjande åtgärderna. Det vore enligt vår mening därför en fördel att redan nu skapa de författningsmässiga förutsättningarna för en mera allmän utvidgning av förtursrätten till 16-åringarna. Att ännu många tandvårdsdistrikt saknar förutsättningar för att införa denna förtursrätt kan i och för sig inte åberopas som ett skäl emot den föreslagna författningsändringen. Inte heller när man på sin tid beslöt införa förtursrätt för 6—15-åringarna fanns inom alla tandvårds-

distrikt de personella resurserna för denna åtgärd. En generell rätt för tandvårdshuvudmännen att uppbära statsbidrag även för 16-åringarna kommer enligt vår mening att avsevärt påskynda och förenkla denna ur tandvårdssynpunkt mycket angelägna utvidgning av den avgiftsfria organiserade barn- och ungdomsvården.

Utskottet

Den inom folktandvården organiserade barntandvården omfattar alla barn i princip från och med det år de fyller sex år till och med det år de fyller femton år. Sådan tandvård utgår utan kostnad för barnet men mot årlig avgift för primärkommunen och med rätt för huvudmannen att uppbära statsbidrag. Förevarande motion syftar till att den avgiftsfria barntandvården skall utsträckas jämväl till 16-åringarna och att statsbidrag skall utgå även för behandling av dessa.

Barntandvårdens övre gräns torde ha fastställts till femton år framför allt på grund av vårdens nära anknytning till skolgången. Då sju eller åtta års skolplikt råder, är i allmänhet den obligatoriska skolan avslutad vid femton års ålder. Med enhetsskolans successiva genomförande och därmed skolpliktens utsträckande till ett nionde skolår kommer emellertid det stora flertalet ungdomar att tillbringa åtminstone en del av sitt sextonde levnadsår i skolan. Enligt utskottets mening talar denna omständighet för en utökning av den avgiftsfria barntandvården i enlighet med motionärernas förslag. Emellertid kan man, såsom riksdagen framhöll i fjol vid behandling av motioner med samma syfte som den nu föreliggande, icke verkställa en sådan utvidgning så länge tandvården för nuvarande barngrupper på många håll inte är fullständigt utbyggd och då brist på tandläkare råder. Även om fjolårets riksdag beslöt vissa åtgärder för att stimulera rekryteringen av tandläkare till folktandvården, måste man, såsom kan utläsas av årets statsverksproposition, för de närmaste åren räkna med att ett ganska stort antal tandläkartjänster inom folktandvården icke kan besättas med innehavare eller vikarie. Med hänsyn härtill anser utskottet att det av motionärerna väckta förslaget, till vilket utskottet dock i princip vill ansluta sig, för närvarande icke är möjligt att genomföra. Utskottet kan därför icke tillstyrka bifall till detsamma.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att förevarande motion II: 208, såvitt den angår frågan om statsbidrag till den organiserade barntandvården, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 6 mars 1962

På andra lagutskottets vägnar:

AXEL STRAND

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Strand, Nils Elowsson, Axel Svensson, fru Hamrin-Thorell, fru Carlqvist, herr Birke, fru Gärda Svenson och fröken Nordström;

från andra kammaren: herrar Anderson i Sundsvall*, Nilsson i Göteborg, fröken Wetterström, herr Odhe, fröken Sandell, herr Gustavsson i Alvesta, fru Svensson i Kungsör och herr Carlsson i Huskvarna.

* Ej närvarande vid utlåtandets justerande.

Reservationer

I

av fru *Hamrin-Thorell*, fru *Gärda Svenson*, fröken *Nordström*, herrar *Ander-son* i Sundsvall, *Gustavsson* i Alvesta och *Carlsson* i Huskvarna, vilka ansett,

a) att det stycke i utskottets yttrande å s. 3, som börjar med orden "Barntandvårdens övre" och slutar med orden "till detsamma", bort ersättas med text av följande lydelse:

"Barntandvårdens övre gräns torde ha fastställts till femton år framför allt på grund av vårdens nära anknytning till skolgången. Då sju eller åtta års skolplikt råder, är i allmänhet den obligatoriska skolan avslutad vid femton års ålder. Med enhetsskolans successiva genomförande och därmed skolpliktens utsträckande till ett nionde skolår kommer emellertid det stora flertalet ungdomar att tillbringa åtminstone en del av sitt sextonde levnadsår i skolan. Enligt utskottets mening talar denna omständighet för en utökning av den avgiftsfria barntandvården i enlighet med motionärernas förslag. Självfallet bör denna utökning företagas så snart som möjligt för att möjliggöra en smidig anpassning till den längre skolgången. Det kan icke med fog hävdas att bristen på tandläkare skulle vara av den art att icke ytterligare en årsklass barn skulle kunna beredas avgiftsfri tandvård. För vissa av dessa barn skulle för övrigt det av motionärerna väckta förslaget ej innebära annat än att de flyttades över från en grupp till en annan med förtursrätt inom tandvården. Med hänsyn härtill vill utskottet föreslå att riksdagen i anledning av motionärernas förslag under första punkten i motionens hemställan måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsam prövning av statsbidragsbestämmelserna för den organiserade barntandvården i syfte att förelägga riksdagen förslag om statsbidragens utställande att omfatta 16-åringarna. Härigenom skulle den statsbidragsberättigade skoltandvården komma att omfatta grundskolans samtliga årsklasser, vilket synes utskottet angeläget."

b) att utskottet bort hemställa,

"att riksdagen i anledning av förevarande motion, II: 208, såvitt den angår frågan om statsbidrag till den organiserade

barntandvården, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära skyndsam översyn av bestämmelserna om sådant statsbidrag i syfte att förslag skall föreläggas riksdagen om statsbidrag jämväl för tandvårdsbehandling av barn under det år det fyller sexton år.”

II

av fru *Svensson* i Kungsör.